

Registratie biologische veebedrijven niet op orde

Het blijkt onmogelijk om aan te geven hoeveel dieren er worden gehouden op biologische bedrijven. Noch de ketenorganisatie van de biologische landbouw, noch controlerende instanties blijken hier precieze gegevens over te kunnen verstrekken.

Geesje Rotgers en Frans Visser

NU GOED IMAGO

Maar hoe lang blijft de biologische houderij in de megastallendiscussie nog buiten schot?

Foto: Twan Wiermans

In de gangbare veehouderij wordt precies bijgehouden welke aantallen dieren worden gehouden. Zeker in tijden waar ook burgers in het kader van verschillende maatschappelijke discussies zich willen informeren over dergelijke feiten, is het opmerkelijk dat van biologische bedrijven deze cijfers niet voorhanden zijn. Navraag bij verschillende bronnen leert dat men niets kan zeggen over de aantallen dieren op de bedrijven. Blijk-

baar ligt er nog een schone taak voor de politiek en voor centrale registratie-instanties als het CBS om hierover duidelijkheid te gaan creëren. Want tot dusverre blijken de cijfers van biologische veehouderijbedrijven in tegenstelling tot gangbare bedrijven niet op orde te zijn.

Omvang biologische veehouderij

De biologische landbouw wordt gekenmerkt door aandacht voor duurzaamheid, dierenwelzijn én transparantie. De cijfers over de biologische landbouw worden jaarlijks in de Biomonitor opgetekend. Hierin vinden we tot in detail de gegevens over de biologische akker- en tuinbouw, maar er staan barweinig gegevens in over de veehouderijsectoren, aantallen dieren en productieniveaus. Dat staat in schril contrast met de cijfers die jaarlijks door onder andere het LEI en het CBS naar buiten worden gebracht over de gangbare veehouderij.

Bionext, de ketenorganisatie voor de biologische landbouw, weet exact te vertellen hoeveel volgers zij heeft op Facebook (1.000 stuks) en hoeveel Brabantse ambtenaren inmiddels lunchen met biologische producten (5.000 stuks), maar niet hoeveel biologische veehouderijbedrijven er zijn. "Probeer het eens ergens anders", aldus een woordvoerder. Ook de Taskforce Marktontwikkeling Biologische Landbouw kan ons niet aan cijfers helpen. "Ik probeer die cijfers al jaren op tafel te krijgen, maar het is me tot nu toe niet gelukt", stelt Maurits Steverink, ketenmanager van de Taskforce.

Controle-organisatie Skal dan maar. Die controleert de biologische bedrijven, dus die zou het wél moeten weten. Maar ook Skal wil niets kwijt over het aantal biologische bedrijven en hun omvang. "Wij zijn geen statistische organisatie", aldus een woordvoerder. En later: "Het klopt wel dat wij informatie hebben over de aantallen bio-

Tabel 1

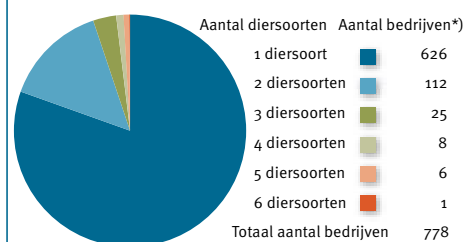
Omvang totale biologische veestapel.

Diersoort	2008	2009	2010
Koeien	44.117	45.074	50.504
Varkens	76.846	81.903	125.516
Geiten	23.994	26.025	26.127
Schape	14.082	23.003	15.934
Kippen	2.500.272	2.809.414	2.397.678
Overig pluimvee	45		20.000
Totaal	2.659.701	2.985.778	2.636.115

Bron: LEI Wageningen UR, o.b.v. data van Stichting Skal, 2011

Figuur 1

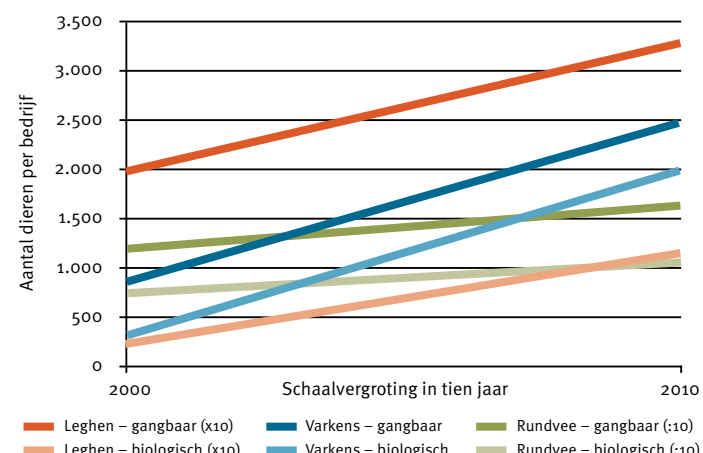
Aantal diersoorten op bedrijven met biologische veehouderij. (Bron: Skal, februari 2011)

*) NB: de kinderboerderijen, zorgboerderijen en natuurverenigingen worden meegeteld.

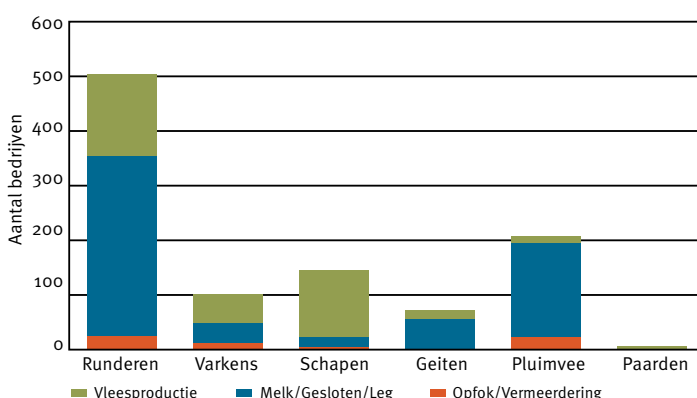
Figuur 2

Gemiddelde bedrijfsomvang van het biologische en gangbare veehouderijbedrijf in 2000 en 2010. Bronnen: CSB, SKAL, LEI.

Figuur 3

Aantal door Skal gecertificeerde biologische bedrijven naar diersoort en gebruikstype. Hierin zijn ook de kleinere bedrijven, zoals kinderboerderijen, zorgboerderijen en natuurverenigingen meegenomen. (Bron: Skal, 2011)

logische veebedrijven en ook gegevens verzamelen over de aantallen dieren op die bedrijven, maar die cijfers geven wij niet af. Niet anders als voor de Biomonitor (van het ministerie van EL&I en het LEI, red). Begin dit jaar hebben we de cijfers nog aan de Biomonitor doorgegeven." In de Biomonitor zijn de cijfers echter niet terug te vinden. Ook niet in voorgaande edities.

De woordvoerder van de Biomonitor zegt de cijfers inderdaad van Skal te ontvangen. "Maar die cijfers zijn onbetrouwbaar, daarom publiceren wij die niet." Wat er onbetrouwbaar aan is? "Skal registreert het aantal dieren op het bedrijf op de dag van de controle. Daardoor is het een momentopname. Wij willen gemiddelde jaarcijfers hebben." Het CBS, dat wel tevreden is met momentopnames (meitelling), publiceerde tot 2005 gegevens over de biologische bedrijven. Daarna niet meer. "In 2011 zijn in de Landbouwtelling weer vragen over de biologische landbouw opgenomen.

Die worden in 2012 gepubliceerd", aldus een CBS-woordvoerder. Na aandringen krijgen we toch enige cijfers van de Biomonitor over de totale omvang van de veestapel uitgesplitst naar diersoort (zie Tabel 1), die Skal daar aanleverde, maar daarin nooit werden opgenomen. Hieruit blijkt dat het aantal biologische koeien en varkens fors is toegenomen. Op de vragen over de bedrijfsomvang en de omvang van de grootste biologische bedrijven komt geen antwoord. "Op biologische bedrijven worden vaak meer diersoorten tegelijk gehouden en dan moeten wij eerst een opsplitsing maken naar diersoort." Het ministerie van EL&I bevestigt dat heel veel biologische veebedrijven meer diersoorten houden, wat de registratie bemoeilijkt. Ook de omvang van de groep grootste bedrijven zou om die reden niet aangegeven kunnen worden. Deze opvatting van Biomonitor en EL&I wordt echter weerlegd door cijfers van SKAL, daaruit

Schaalvergroting zet door in biologische veehouderij

De biologische markt wordt gereguleerd en is daardoor stabiel en weinig onderhevig aan de grillen van de markt. Afzetpartijen bepalen in hoge mate bepalen hoeveel er geproduceerd mag worden. Als er meer ruimte komt op de afzetmarkt, wordt die ruimte in de eerste plaats benut door bestaande bedrijven: zij kunnen groeien. Die groei is nodig om de stijgende kosten, door onder meer het groeiende pakket aan eisen, het hoofd te kunnen bieden.

Melkvee

De biologische melkveebedrijven hebben die schaalvergroting nodig. In de gangbare melkveehouderij steeg de melkproductie per bedrijf tussen 2001 en 2010 met gemiddeld 23 procent. In de biologische melkveehouderij was dit slechts 8 procent. Daarnaast stegen de kosten op biologische bedrijven harder, waardoor de kritieke melkprijs in de biologische melkveehouderij per saldo behoorlijk opliep. Dit blijkt uit berekeningen van het LEI. Jarenlang kampte de biologische melkveehouderij met een krappe afzetmarkt; de afgelopen paar jaar is die afzetmarkt verbeterd. Maar voorzichtigheid bij de toelating van omschakelaars is geboden, volgens het LEI, aangezien er ook ruimte moet zijn voor bestaande bedrijven om hun schaal te vergroten. De grootste biologische melkveebedrijven hebben tegenwoordig een omvang van circa 200 melkkoeien (exclusief jongvee).

Varkens

Het aantal biologische varkensbedrijven is al jaren vrij stabiel. Om de bedrijven voldoende toekomstperspectief te kunnen bieden, moeten de bedrijven kunnen groeien. Terwijl de marges in de gangbare varkenshouderij met 4 cent minimaal zijn, kunnen de betere biologische boeren minimaal een tot enkele dubbeltjes méér overhouden aan een kwalitatief perfect varken. Mede gedreven door de uitbetalingssystematiek heeft de sector een forse professionaliseringslag kunnen maken, waarbij de kleinere, hobbymatige bedrijven zijn afgevallen en de grotere door-groeien, aldus Robert Hoste, onderzoeker bij het LEI. De grootste bedrijven hebben nu ruim 300 zeugen en zijn vaak gesloten.

Leghennen

De afzetmarkt van het Nederlandse biologische ei ligt in Duitsland; hier gaat driekwart van onze productie naartoe. Met de huidige slechte eierprijzen in de gangbare pluimveehouderij, mag de biologische houderij met zijn stabiele prijsvorming niet klagen. Toch is er weinig ruimte voor omschakelaars aangezien de extra productieruimte vooral wordt ingenomen door groei van bestaande bedrijven. De grootste biologische hennensbedrijven houden nu koppels van zo'n 33.000 hennen (bron: *Louis Bolk Instituut*). Volgens de IFOAM, de mondiale parapluorganisatie voor de biologische landbouw, moet de biologische landbouw kleinschalig blijven. De organisatie wil toe naar koppels van maximaal 10.000 tot 12.000 kippen.

blijkt het tegendeel. Uit de SKAL-cijfers blijkt dat er afgezien van de kinderboerderijen en natuurweides maar heel weinig biologische bedrijven zijn met meer soorten vee (zie Figuur 1). Biomonitor lijkt selectief met gegevens om te gaan om zo een eigen beeld van de sector te kunnen schetsen.

Biologische bedrijven worden ook groter

Wanneer we de schaarse cijfers die beschikbaar zijn over de biologische veehouderij naast die van de gangbare veehouderij leggen, dan valt meteen op dat de biologische veehouderijsectoren een soortgelijke schaalvergrotingslag maken dan gangbare bedrijven (zie Figuur 2). De structuur van de markt, waarin afzetorganisaties een belangrijke stem hebben in het productievolumen, draagt bij aan de groei van bestaande bedrijven (zie kader). Deze informatie raakt aan de 'grote' maatschappelijke discussie over megastallen. Op dit moment wordt 300 nge aangehouden als maat voor een megastal. Dat komt overeen met een bedrijfsgrootte van 250 melkkoeien, 1.200 fokvarkens, 7.500 vleesvarkens (een combinatie van 600 zeugen en 3.800 vleesvarkens op gesloten varkensbedrijven), 220.000 vleeskuikens of 120.000 leghennen. Deze aantallen worden bij lange na niet gehaald in de biologische veehouderij. Maar tegelijkertijd zijn deze grenzen arbi-

trair en ongeschikt voor biologisch. Biologische veebedrijven lopen de kans bij een veel geringer aantal dieren al als 'mega' bestempeld te worden. Uit onderzoek van Wageningen UR in opdracht van het ministerie van EL&I blijkt bijvoorbeeld dat ons biologische concept onder druk staat: zowel internationale als nationale deskundigen wijzen erop dat de Nederlandse biologische veehouderij 'scheurtjes' vertoont op het gebied van dierenwelzijn; hier en daar lijkt de biologische houderij al te veel op de intensieve. In de legpluimveehouderij wordt bijvoorbeeld al in EU-verband gesproken over inperking van het aantal kippen per koppel (zie kader). De biologische veehouderij heeft cijfers nodig om publiekelijk aan te kunnen tonen dat haar balansen in evenwicht zijn. En om tijdig te kunnen bijsturen. Om zo glansrijk de (internationale) maatschappelijke toets der kritiek te doorstaan. Het is dan ook verbazingwekkend dat die cijfers er niet zijn, of naar eigen inzicht selectief kunnen worden gebruikt.